

ĐỀ NGHỊ MỘT PHƯƠNG PHÁP VIẾT GIÁO TRÌNH ĐÀO TẠO TỪ XA

ĐINH TRỌNG KHÁNG(*)

I. KHÁI NIỆM VỀ TÀI LIỆU DÀNH CHO NGƯỜI TỰ HỌC

1. MODULE (MÔ-ĐUYN) LÀ GÌ ?

Một bài học viết dành riêng cho người tự học được gọi là một mô-đuy (module).

Một Module khác với một Unit (Đơn vị) hay Lesson (bài học) trong giáo trình dùng giảng dạy cho lớp học truyền thống - thầy trò mặt giáp mặt - ở chỗ người viết module phải bảo đảm rằng người tự học không cần đến sự trợ giúp nào khác mà vẫn có thể đạt được những mục tiêu do Module đề ra.

2. MỤC ĐÍCH - YÊU CẦU CỦA MODULE :

- Ngôn ngữ viết dễ hiểu, dễ học
- Phải liệt kê những mục tiêu của từng mô-đuy mà người học có khả năng đạt được sau khi học xong mô-đuy
- Người học đạt được những mục tiêu mà không cần sự trợ giúp của giáo viên hoặc những tài liệu học tập khác
- Mô-đuy phải có những đặc tính sau :

* hoàn chỉnh : nội dung đầy đủ cần thiết để người học không cần phải tham khảo ở một nào khác mà vẫn đạt được những mục tiêu

* tự đánh giá : phần câu hỏi cuối mô-đuy phải giúp học viên tự kiểm tra khả năng hiểu bài và có thông tin phản hồi

3. CƠ SỞ LÝ THUYẾT HƯỚNG DẪN VIẾT MODULE :

- Việc viết module dựa trên cơ sở một số lý thuyết liên quan đến tiến trình học tập, cách giảng dạy, và một số tương quan giữa thông tin phản hồi và hứng thú học tập.

*Tiến trình học tập :

- + Người học chỉ đạt kết quả tốt khi học tập tích cực

(*) *Thạc sĩ, Cộng tác viên Tạp san Khoa học, Đại học Mở - Bán công TP. HCM*

+ Ích lợi của học tập chỉ đến với người thực sự học tập; nghĩa là không thể "học hộ". Thời gian và mức độ tiếp thu cùng một bài học của mỗi người đều khác nhau

+ Sự đáp ứng học tập càng cao nếu như người học được khuyến khích đúng lúc

+ Nếu người học nắm vững nội dung từng bước một thì sẽ nắm vững được cả bài

* Cách giảng dạy :

+ Người thầy dạy hệ từ xa không trực tiếp nói với học trò mà là viết cho họ đọc.

+ Có 4 bước trong bài giảng :

- Trình bày nội dung bài học

- Cung cấp ví dụ minh họa

- Ra bài tập để học viên tự đánh giá kết quả học tập

- Đánh giá thông tin phản hồi

4.KẾT LUẬN :

Tài liệu dành cho người tự học gồm một số Modules trong một giáo trình;

Đặc tính của mỗi Module là hoàn chỉnh, ngôn ngữ viết dễ hiểu, dễ học.

Người học đạt được mục đích yêu của bài học thông qua Module mà không cần tham khảo bất kỳ nguồn tài liệu nào khác vì Module đã cung cấp đầy đủ thông tin cần thiết.

"Đến đây tôi chắc các bạn đã hiểu rõ những mục đích-yêu cầu của viết giáo trình cho người tự học , cũng như hiểu được tại sao một nội dungModule lại có những yêu cầu khác với việc biên soạn một giáo trình thông thường."

II. HÌNH THỨC MỘT MODULE MẪU

Bây giờ xin mời các bạn tham khảo hình thức một Module mẫu gồm các mục chính là : mở đầu, hoạt động học tập, bài tập, đáp án, kết luận và thư mục tham khảo.

A.PHẦN MỞ ĐẦU

Phần mở đầu của một Module thường bao gồm một số thông tin như sau :

_ Lời chào học viên

_ Mô tả ngắn gọn nội dung Module trong một hoặc hai đoạn

_ Đề cập đến mối quan hệ của nội dung module với:

* hiểu biết hoặc kinh nghiệm của học viên

* tầm quan trọng của bài học đối với học viên

* một Module khác trong cùng giáo trình giảng dạy

- _ Mục tiêu chung
- _ Những mục tiêu đặc biệt
- _ Dự tính thời gian học tập
- _ Những thiết bị cần cho học tập (nếu có)
- _ Lời động viên dành cho người tự học

B.HOẠT ĐỘNG HỌC TẬP

Phần 1: Tiêu đề của phần 1

1. Phần mở đầu :

- Liệt kê chủ đề chính hoặc tiêu đề phụ sẽ đề cập trong phần này.
- Mục tiêu học tập, nghĩa là sau khi hoàn tất phần này học viên có thể làm được gì.

2. Phần bài giảng:

- Nội dung bài học bao gồm những thông tin, giảng giải ...
- Ví dụ hoặc tranh ảnh minh họa (nếu có)

3.Bài tập:

- Một số câu hỏi liên quan đến phần vừa mới học hoặc
- Một số yêu cầu như vẽ sơ đồ, biểu đồ ...

Phần 2, Phần 3...: Thiết kế tương tự như ví dụ của **Phần 1**

C.KẾT LUẬN

Trong phần này giáo viên có thể: khen ngợi học viên vì đã hoàn tất Module, làm tốt các bài tập... Sau đó giáo viên phải cung cấp tóm lược những điểm chính của bài học. Cuối cùng giáo viên phải động viên người tự học tiếp tục học Module tiếp theo cũng như tìm cơ hội ứng dụng những gì mình học được vào thực tế .

D.ĐÁP ÁN

Phần này là đáp án cho những câu hỏi trong các Phần 1 , 2 . 3 .....

E.THƯ MỤC THAM KHẢO

III. CÁCH VIẾT MỘT MÔ-ĐUYN (MODULE)

Chúng ta đã biết rõ người tự học trông đợi những gì khi cầm tài liệu học tập trong tay; vậy thì xin mời các bạn hãy đọc những gợi ý dưới đây về cách viết một Module.

1. NỘI DUNG DỄ HỌC :

Để viết một giáo trình có nội dung dễ học các bạn cần chú ý 3 điều quan trọng sau:

1.1. Thứ tự hợp lý: Hãy bắt đầu từ dễ đến khó ; từ những điều học viên đã biết dẫn đến những điều họ chưa biết; từ những khái niệm cụ thể đến những khái niệm trừu tượng; từ đơn giản dẫn đến phức tạp.

1.2. Bố cục rõ ràng: Hãy cân nhắc kỹ khi phân chia nội dung bài giảng thành những tiêu đề chính, tiêu đề phụ. Cách đánh số hay chữ phải hợp lý để chỉ cần thoáng nhìn đã có thể phân biệt được các phần.

1.3. Sử dụng ngôn ngữ đơn giản: Hãy viết bài giảng với giọng văn nói , nghĩa là tránh dùng những câu dài có nhiều mệnh đề. Nếu phải dùng từ ngữ chuyên môn thì cần phải chú thích giải nghĩa.

2. TRÌNH BÀY NỘI DUNG BÀI GIẢNG MỘT CÁCH HẤP DẪN:

Người tự học rất dễ nản chí bỏ cuộc khi đọc những dòng chữ khô khan; họ cần được động viên khuyến khích và nâng đỡ. Xin mời các bạn tham khảo 3 lời khuyên này:

2.1. Sử dụng ngôn ngữ giao tiếp:

Hãy viết bài giảng như thể là bạn đang đứng giảng ở trong lớp trước mặt các sinh viên. Người tự học thường cảm thấy cô đơn và họ thèm được nghe tiếng giảng bài, vì vậy trong bài giảng thỉnh nên có những câu như: "Các bạn hãy cố gắng nhé!" hoặc "Chúc các bạn thành công!" ... Là giáo viên dạy hệ từ xa, chúng ta cần cảm thông với những khó khăn của người vừa phải mưu sinh ban ngày, đêm khuya mới có thời gian đem bài ra học. Hãy viết như thế nào để sinh viên của chúng ta cảm thấy như có thầy cô đang ở bên cạnh.

2.2. Sử dụng tranh ảnh minh họa:

Hãy đưa vào bài giảng hình ảnh , sơ đồ hoặc biểu đồ để minh họa cho những lý thuyết khó hiểu; hãy làm cho người học tham gia vào bài học bằng cách yêu cầu họ quan sát sơ đồ và tự tìm lời giải cho những câu hỏi. Nên nhớ hình ảnh có giá trị gấp nhiều lần những lời giải thích; ngoài ra hình cũng có tác dụng làm đa dạng nội dung bài giảng, làm cho người học tin vì "trăm nghe không bằng một thấy".

2.3. Sử dụng những cách gây chú ý:

Ngoài việc dùng tranh ảnh minh họa để gây sự chú ý đối với học viên, chúng ta còn một số cách khác như: gạch chân những ý quan trọng, tô đậm, hoặc "cho vào hai ngoặc kép" v...v...

3. ĐỘNG VIÊN HÀNH VI HỌC TẬP TÍCH CỰC:

Làm thế nào để động viên hành vi học tập tích cực của người tự học? Trong lớp học truyền thống thầy/cô có thể nói: "Thầy/cô sẽ cộng thêm 0.2 điểm cho mỗi câu trả lời đúng vào bài kiểm tra 1 tiết; hoặc ai xung phong làm thuyết trình sẽ có thưởng."

Tuy nhiên đối với học viên hệ từ xa chúng ta cũng có thể kích thích tính tích cực trong học tập của họ bằng một vài cách sau :

3.1. Thường xuyên đặt câu hỏi:

Đừng đợi đến cuối Module mới đặt câu hỏi mà hãy chia bài giảng thành từng phần nhỏ và mỗi khi hết một đoạn có ý nghĩa sẽ có 1, 2 câu hỏi để trắc nghiệm xem học viên có hiểu không. Họ sẽ rất thích thú khi có câu trả lời đúng.

3.2. Yêu cầu vẽ biểu đồ sơ đồ:

Tùy theo môn học, ví dụ kinh tế trong phần lý thuyết giảng về báo cáo thu chi của công ty bằng cách vẽ biểu đồ, hay trong môn tiếng Anh, sau khi học viên học lý thuyết và làm bài tập phân biệt, 2 thì Past Simple và Past Perfect, hãy yêu cầu vẽ sơ đồ biểu diễn.

3.3. Yêu cầu tham khảo trên internet, xem một đoạn phim, hoặc nghe một đoạn băng:

Những hoạt động xen kẽ trong tiến trình bài học động viên người học thường xuyên thay đổi cách học, và từ đó tạo nên tính tích cực trong sinh hoạt học tập.

4. CÁCH CHIA MODULE THÀNH NHỮNG PHẦN NHỎ:

Trong lớp học truyền thống, sau khi giảng xong một phần chúng ta có thể dừng lại và đặt 1, 2 câu hỏi để kiểm tra xem sinh viên hiểu phần đó như thế nào; hoặc chúng ta có thể hỏi sinh viên: "Ai có thắc mắc gì hãy cho thầy / cô biết?" v...v... Tuy nhiên đối với học viên từ xa chúng ta hỏi trực tiếp như thế. Sau đây là 2 gợi ý:

4.1. Cách chia nội dung thành những phần nhỏ:

Chắc là các bạn đã phải viết dàn ý trước khi triển khai những chi tiết cho một Module, phải không? Vậy thì chúng ta hãy tham khảo một số gợi ý sau:

- Dựa vào dàn ý mà bạn viết, giả sử bạn đã đề ra 1 mục tiêu chung và 4 mục tiêu đặc biệt. Như vậy bạn sẽ chia Module thành 4 phần và mỗi phần sẽ có một mục tiêu mà người học phải đạt được. Như vậy mỗi phần sẽ là một đơn vị kết hợp thành một tổng thể.

- Ngay sau mỗi phần, hãy đặt một số câu hỏi để kiểm tra mức độ hiểu bài của học viên.

4.2. Cách viết mỗi phần nhỏ trong một MODULE:

Xin nhắc các bạn là chúng ta hãy tưởng tượng mình đang đứng trước lớp giảng bài, khác ở chỗ các sinh viên từ xa đang đọc những lời giảng mà chúng ta viết trong giáo trình. Sau đây là một số gợi ý về 3 giai đoạn:

a. Mở đầu:

- Hãy viết về một số điểm chính mà học viên cần lưu ý.

- Kế đó nêu ra sự quan trọng của phần này.

- Sau cùng nêu ra mục tiêu học viên phải đạt.

b. Giảng bài: Tiến trình tương tự như khi dạy lớp học truyền thống.

- Trình bày nội dung bài học

- Cung cấp ví dụ minh họa hoặc giải thích cho rõ nghĩa
- Thiết kế bài tập
- Đánh giá thông tin phản hồi từ học viên

c.Kết thúc:

Tóm tắt những điểm chính

5.KẾT LUẬN:

Khi viết giáo trình cho người tự học chúng ta cần thực hiện một số những yêu cầu đặc biệt của kỹ thuật viết một Module như đã trình bày ở trên . Xin nhắc các bạn là học viên từ xa chỉ dựa vào giáo trình do chúng ta soạn ; họ tự học , tự làm bài tập. Như vậy giáo trình dành cho người tự học phải hoàn chỉnh , đầy đủ , hấp dẫn giúp cho học viên vượt qua những khó khăn , buồn chán để có thể đạt được những mục tiêu theo yêu cầu của bài học.

"Hạnh phúc của người dạy là niềm vui và thành công của người học."